

Opis źródła:

Kronika Polaków (Chronica Polonorum) jest dziełem Wincentego Kadłubka, urodzonego w szóstej dekadzie XII wieku, piastującego urząd biskupa krakowskiego w latach 1208-1218, człowieka najprawdopodobniej wykształconego w Paryżu lub w innym z ówczesnych czołowych ośrodków uniwersyteckich. W ostatniej dekadzie XII i na początku XIII stulecia, jeszcze przed objęciem biskupstwa, Kadłubek był kapelanem księżęcym na dworach Kazimierza Sprawiedliwego i Leszka Białego. Prawdopodobnie wówczas rozpoczął on pracę nad *Kroniką*, którą ukończył po dobrowolnym ustąpieniu z funkcji, kiedy to zamieszkał w opactwie cysterskim w Jędrzejowie.

Dzieło charakteryzuje kwiecisty język, charakterystyczny dla manieri obowiązującej w kręgach intelektualnych dwunastowiecznej Europy łacińskiej. Jednym z celów autora było budowanie poczucia tożsamości narodowej wśród członków elit będących odbiorcami dzieła. Ma ona formę dialogu dwóch hierarchów Kościoła w Polsce: arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana i biskupa krakowskiego Mateusza. Przypuszcza się, że dużą rolę w procesie powstawania źródła odegrało poparcie Kazimierza Sprawiedliwego, ówczesnego księcia zwierzchniego, którego postać odgrywa ważną rolę w ostatniej części. Dzieło składa się z czterech ksiąg i obejmuje okres od czasów bajecznych do bitwy pod Zawichostem (1205 r.).

Miejsce wydania:

Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek), *Kronika polska*, tłum. i oprac. B. Kürbis, Wrocław 1992.
Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem Kronika Polska, wyd. oprac. M. Plezia, Kraków 1994 (seria: *Monumenta Poloniae Historica nova series*, t. 11).

Miejsce przechowywania:

Biblioteka Narodowa w Warszawie [Rękopisy Baworowskich]
Biblioteka Czartoryskich w Krakowie [Rękopisy Czartoryskich]

Wszystkie zachowane rękopisy omówił M. Plezia, *Wstęp*, [w:] *Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem Kronika Polska*, s. XII-XIV.

Tekst źródła:

Pochodzenie Mieszka I w świetle *Kroniki Polaków* Wincentego Kadłubka, bazującego na *Kronice polskiej* Anonima tzw. Galla

Otóż po Siemowicie następuje syn Lestek IV, po Lestku zaś syn jego Siemomysł. Szlachetność umysłu, siły ciała, powodzenie we wszystkim tak dalece obu ich wyróżniły, że zaletami swymi przewyższali przymioty prawie wszystkich królów. Z Siemomyśla zaś rodzi się ów sławny Mieszko Ślepy. W ślepotcie wychowuje się siedem lat. Z końcem roku siódmego zrządzeniem Bożym został oświecony i po odzyskaniu wzroku wykazał przedsiębiorczość ponad wiek. (...) Pierwszy więc król polski Mieszko otrzymał łaskę chrztu.

Słowniczek pojęć:

Siemowit – półlegendarny władca Polan, według Anonima tzw. Galla miał on być synem Piasta i Rzepichy.

Lestek IV – według Anonima tzw. Galla miał być on synem Siemowita.

Siemomysł – według Anonima tzw. Galla był on synem Lestka i ojcem Mieszka I.

Mieszko Ślepy – Mieszko I, pierwszy historyczny władca z dynastii Piastów.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy)

1. Czy autor kroniki określił Mieszka I za pomocą tytułu, który rzeczywiście nosił?
2. W jaki sposób, zdaniem Wincentego Kadłubka, Mieszko I, który czerpie tu z *Kroniki polskiej* Anonima tzw. Galla, był od początku predestynowany do przyjęcia wiary chrześcijańskiej?
3. Czy Wincenty Kadłubek nawiązuje w tym przypadku wyłącznie do czasów, z punktu widzenia współczesnego historyka, legendarnych?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto

1. W jaki sposób Wincenty Kadłubek pisząc o dzieciństwie Mieszka I budował autorytet dynastii Piastów?

Wskazówki:

Przyjmuje się, że Wincenty określił Mieszka I mianem króla po to, aby nie umniejszać osobie ojca Bolesława Chrobrego, rzeczywistego pierwszego koronowanego władcy Polski. Celem kronikarza było umacnianie autorytetu dynastii i kształtowanie tożsamości związanych z nią elit – temu między innymi służyło wykorzystanie przytoczonego przez Anonima tzw. Galla podania, w którym znajdują się informacje na temat zalet młodego Mieszka. Legenda ta nawiązuje do panowania władców uznawanych za półlegendarnych, ale jednocześnie dotyczy księcia będącego postacią bezwzględnie historyczną.

Ślepotą syna Siemomysła i uleczenie go z tej przypadłości stanowi tu jakoby zapowiedź jego przyszłego losu – „oświecenie” można interpretować także jako symbol poznania wiary w Chrystusa.

Literatura pomocnicza:

J., *Metryka chrztu Mieszka I i jej geneza*, Warszawa 1961.

Labuda G., *Mieszko I*, Wrocław 2002.

Lis A., *Spory wokół biografii mistrza Wincentego Kadłubka*, Lublin 2013.

Piastowie. Leksykon biograficzny, red. S. Szczur, K. Ożóg, Kraków 1999.

Najważniejsze cezury:

922–945 – orientacyjny moment narodzin Mieszka I.

966 – chrzest Mieszka I.

1113-1117 – umowne lata powstawania kroniki Anonima tzw. Galla, z której Wincenty zaczerpnął podanie.

Przełom XII i XIII wieku – służba Wincentego Kadłubka na dworach Kazimierza Sprawiedliwego i Leszka Białego, pierwszy etap powstawania *Kroniki*.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Arkadiusz Siwko